

Universal Declaration of Human Rights - Julia

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

DUNYA' MUME MOCGOCYA' HAKYAW DANTIIGELIKAN

Kúmapabila

K'à mìnà à mà kó dúnya' mànton' bɛɛ ká kan ni bònɔya ye, àni kó bɛɛ ká kan sàriya' la làkika' la, kó ò le be bɛɛ ya hɔɔɔɔɔ' sàbati, kà bɛɛ kánya jásuma' dúnya' sìgì' la.

K'à mìnà à mà kó mocgya háke lonbaliya' ni à jàtebáliya' nàna ni syáman ye dúnya kɔɔɔ, minw kà hádamadenw dùsu' kàsi, àni K'à mìnà mà tèle kúra min bɔɔɔ, à fɔɔ kó kúma' mín ká dí mín yé, ò bé ò fɔ, díina' mín ká dí mín yé, ò bé ò ke, kó mocgw kà síran ngɔn já, ò banna, kó fàgantánya júgu banna, ò kúma' kera benkan ye min kera hamamadenw haminankoba ye,

K'à mìnà à mà kó kà mocgya' háke' látanga ní sàriya' sìgili' yé sèn kán, yé wájibi yé wálasa mocgw kàna wájibiya kà múruti bènkánni' kánma, àni fàngajúgu' kánma,

K'à mìnà à mà à ká kán tériya' yé ke jàmanaw ni ngɔn ɛɛ,

K'à mìnà à mà dúnya' mùme sáratikan' ná, Dúnya' jàmanaw yá tɔ màntonw bɛɛ kà à yira kó ù lánin be mocgya' hákeyabaw' la, ù lánin hádamadenya' tá bònɔya' ní à lànbe' la, ù lánin be ɛɛw ní mùsow kányanngɔnmaya' lá háke' lá, ní ù kà nàniya' sìri kà mocgya' yá je sàbati, àni kà jánamaya' kecogo núman' sìgi sèn kán hɔɔɔɔɔ' bɛɛɛɛɛ kɔɔɔ,

K'à mìnà à mà Dúnya' jàmanaw kà à nàniya kó ù bé jen ní Tɔnba yé kà mocgya' hákeyaw látanga à já' mà dúnya' mùme kɔɔɔ,

K'à mìnà à mà, ò nàniya núman té sé kà síra' sɔɔ ní bènkélenma má ke mocgya' hákeyako ní à hɔɔɔɔɔ' kán,

Dúnya' tɔnba' ya ngɔnlajereba' kà í kán' bíla kà dunya' mumɛɛ mocgw hakeeyaw dantigɛelikan gánsi kà à yira ò nàniya nɔuman yé fɛɛn ye, mín ká kán kà keɛ mànton' ni náɔɔɔ' bɛɛɛɛ lánɔnini ye, yálasa mocgw kelen kelen bɛɛɛɛ, àni jɛɛkulu kelen kelen bɛɛɛɛ ye nin dantigɛelikan' nìn tó ù hákili' lá, kà ù kàlan' ní lámadamuni' kɔɔɔɔ, kà fɛɛɛɛ keɛ dɔɔɔɔɔn dɔɔɔɔɔn ù ya húkumu' kɔɔɔɔ, wálima dúnya bɛɛɛɛ kɔɔɔɔ, kà hákeɛya nìnugu ní hɔɔɔɔɔɔ nìnugu látàngali' yíriwa, àni kà à keɛ bɛɛɛɛ ye sɔɔn ù mà nɔnà mà, à keɛra ù ya jàmana kɔɔɔɔɔɔn ye, wálima jàmana gbɛɛɛɛ min bé ù ya màrà' kɔɔɔɔ.

Baabu jɔnna

Wólo' lá, hádamaden' bɛɛ ye hɔɔɔn ye, bɛɛ ká kán lànbe ní hákeyaw Mocgw bɛɛ ye hákilitigi ye, bɛɛ ye hákilima ye ; ò là, ù ká kán kà ngɔn mína ní bádenya ye.

Báabu 2 nan

Mocgw' bɛɛ dɔ be kà à lon kó í ká kán ní mocgya hákeyaw ní à hɔɔ kófɔnín' bɛɛ ye nìn dantigelikan' nìn kɔɔɔ, mocgw má bɔ mocgw kɛɛnkerɛnninya lá, fàragbɛko ni fàrafinko te à la, síyawoloma te à ɛɛ ni múso má bɔ ngon ná, í be kán mín fɔ, ó té à la, díinako té à lá, hákilila ye mín yé pólitikiko' lá, wálima hákilila gbɛɛw, ó te à bɔyɔɔkɔ te à lá, n ye fàgantanden ye wálima n ye fàgamaden ye, ó à la, nàfolotígíya ni bólokolonya te à la, nàmakalako ni hɔɔɔɔɔ' te à la ; fɛn o fɛn be nà ní wólomali' ye mocgw ní ngɔn ɛɛ, ò sí te à lá.

O cógoya kélen mà, bɔyɔɔkɔ má bɔ bɔyɔɔkɔ la. I bɔyɔɔkɔ' lànbe' tɔw ɛɛ' mà, í ya jàmana' kera jàmana' yɛɛmahɔɔɔnyanin ye, à ke jàmana ye mín be jàmana gbɛɛ ye màrà kɔɔɔ, wálima à be à yɛɛ bólo jàmana gbɛɛ

ya húkumu' kɔɔ, wólomali sí te ke kà lá ò kán.

Báabu 3 nan

Mɔɔ' kera cogo ó cogo, à ká kán ní jánamaya' ye, à ká kán ní hɔɔnya' ye, à ká kán ní lákandali' ye.

Báabu 4 nan

Mɔɔ sí te sé kà mìnà kà í ke jɔn ye wálìma kà í ke bólokɔɔmɔɔ ye, jɔnya' bánna, jɔnféere' bánna sàriya' la.

Báabu 5 nan

A mán kán mɔɔ sí ye jàngáta, wálìma kà làjába, wálìma kà à ní tɔɔ, níjuguya' dānmátɛmɛ' fɛ, fó kà à lèebu.

Báabu 6 nan

Bɛɛ ká kán ní lànbe' ye sàriya' lá, à kera yɔɔ ó yɔɔ ye.

Báabu 7 nan

Bɛɛ ká kán sàriya' lá, àyiwa bɛɛ ká kán ní sàriya' ya làtangali' ye kà à sɔ à má ke wólomali ye. Bɛɛ ká kán ní kɔsemɛ ye sàriya' là kà i yɛɛ tanga bɔ wólomali' sugu ó sugu mà, mín be dāntigelikan' nìn sɔsɔ, àni mín be se kà nà ní à sɔsɔlì' ye.

Báabu 8 nan

A be ben mɔɔ bɛɛ ye cɛn yɛɛ l, í ye í ya jàmana' sàriyasó' màgbɛ sàriya' mín jásininin be ò kóna' mà, kà i lákisi kà bɔ wálew mà, minw be jàmana sàriyaw sɔsɔ.

Báabu 9 nan

A mán kán mɔɔ sí ye mìnà, wálìma kà dòn kàso' la, wálìma kà à gbɛn kà bɔ à fàso' la, kà à sɔɔ kùn te à la.

Báabu 10 nan

A ká kán mɔɔ' bɛɛ ye, bɛɛ fána ká kán ò lá, ni bèn kera i kán, i ya kiti tige námara te min na, bɛɛ ja'na, tìribinali la, mín be à yɛɛ sàgo' la, ká kán mín na fána, tìribinálì' mín bena jó dí à mà kà à ya háke lɔ à ye, wálìma kà jàlaki' bèn à kán cɛn' yɛɛ la, ni à jó tɛ à la.

Báabu 11 nan

1. Ní mìnaliko lára mɔɔ ó mɔɔ kùn, à te se kà mìnà ábada, fó ni kíti kà à yìra tìribinálì' la, kà à sɔɔ áwoka kà à láfàsa, kó àle nɔ' lò làkíka' la.

2. Mɔɔ sí te se kà mìnà kó la, kó' mín ketuma' kà à sɔɔ kójugu tɛ i ya jàmana' kɔɔ, wálìma dúnya' sàriya' la. Mɔɔ' be kó' ke tuma' mín na fána, à ni jàngílì' mín ká kán, ò wágatì' la, fóyi te se kà fàra ò kán kɔ' fɛ.

Báabu 12 nan

A te ben mɔɔ sí ye i sèn' dòn mɔɔ gbɛɛ ya jánamaya' kónaw la, à ya sókɔɔ kónaw la, àni kà à ya bàtakiw kɔɔna gundow la, kà à sɔɔ jɔnjɔn te à lá ; wálìma kà mɔɔ' lèebu, kà à tɔɔ' cɛn. Sàriya' ká kán kà lɔ bɛɛ kɔ kɔɔ kà i látàngà kà bɔ ò kó sùguya' mà.

Báabu 13 nan

1. Kà tágama jàmana' kɔɔɔ, yɔɔɔ ó yɔɔɔ ká dí i ye, jàmana' yɔɔɔ' mín ká dí i ye, kà sigi yèn fána, o benna bɛɛ ye.

2. Kà bɔ i fàso' la à ká dí cógo' mín, kà sègi à ká dí i ye cógo' mín, ò benna bɛɛ ye.

Báabu 14 nan

1. jánimabori' jà, mín ye kà siran i ní' jà kà i yere jini, à be ben bɛɛ ye ye dògotu jini, kà jàmana gberɛ jini, kà i kàlifa' sigi yèn, wà jàmana sí te se kà bàn i la kà i gben.

2. Kà kójugu' ke sàriya' ká kán kà i nɔ' mìnà mín na, wálima mín dúnya' sàriyaba' sɔsɔ, kó i be bòli kà tága i kàlifa jàmana gberɛ la, ò kó tɛ.

Báabu 15 nan

1. Mɔgo' kera cógo ó cógo, à ká kán ni jàmana' dɔ jàmanadénnya ye.

2. Mɔgo si ya jàmanadénnya' te se kà bɔsi i la kà à sɔɔ kùn jɔɔjɔ te à wà mɔgo si te se kà mɔgo si bàli kà bɔ jàmana' dɔ jàmanadénnya' la kà dòn dɔgberɛ tá la.

Báabu 16 nan

1. Cɛ' ni mùso' fɛn ó fɛn séra bálíkuya' mà, à be ben i ye fúru ke, kà ke ; lónanya ní dùgulénnya te ò la, díinako te ò la. Cɛ ni mùso bɛɛ ká kán sàriya' la, fúru' sìrili' la, cɛlasígi' kɔɔɔ, àni fúrusa' tá fànfɛla' la.

2. Fúru' te sé kà sìri ní à má ke ni fúruɔɔɔn' fila ya jɛn' ye.

3. Dénbaya dénbayaw kɛnin jɔɔɔ kán, ò le ye sìgida' ni màrada' jù' ye, wà à ká kán sìgida' ni fànga' ye ù lákanda.

Báabu 17 nan

1. Mɔgo kɛlen, wálima jekúlu', bɛɛ ká kán ni táya' ye, bɛɛ tá ye i tá ye.

2. Mɔgo dɔ mán kán kà bèn dɔ kán kà à tá bɔsi à la fàniya' kán.

Báabu 18 nan

Míiriya' mín ká dí i ye, i hákili' kà fɛn' mín mìnà, díina' mín ká dí i ye, benna bɛɛ ye ; ò kɔɔɔ' ye kó ni i be à fɛ kà bɔ díina' dɔ la kà dòn dɔgberɛ la, ò be i mà ; kà díina' fàlen, ò be i mà ; àyiwa bɛɛ be se kà i ya séli' ni ya díina' ke i kélén, wálima jàma' la, sùtara la wálima kɛnɛ' kán, à kera kàlanni' tá síra' ye, wálima bàto' tá síra', wálima séli.

Báabu 19 nan

Hákilila' mín ká dí mɔgo' mín ye, ò benna i ye, à foli' kɛnɛ' kán, ò dàgara ye. O kɔɔɔ' ye kó mɔgo si te se kà mɔgo tɔɔɔ à hákilila' kánma, mɔgo se kà mɔgo' bàli kà kùnnafóniw gánsi yɔɔɔ' mín ká dí i ye, jàmana' mín ká dí i ye.

Báabu 20 nan

1. Kà jɔɔɔn lájɛn jɔɔɔnye bolo mà, wálima kà tɔn' sìgi, ò dàgara mɔgo' bɛɛ ye.

2. A te se kà wájibiya mɔgo si kán, kó i ye ke tɔn dɔ tɔnden ye kà à sɔɔ à mán dí i ye.

Báabu 21 nan

1. A be ben bɛɛ ye i sèn' dòn i fàso' kójaw jánaboli' la, à kera yerebakun' ye wálima i kà i wàsa' dòn mɔgo gberɛ la, i yere kà mɔgo' mín sùgandi i yere mà.

2. Kà lɔɔɔɔ' sɔɔɔ i fàso' fòrobabáaraw la, ò be ben mɔɔɔ bɛɛ ye, wà bɛɛ ká kán à la.

3. Jàma' nàniya' le ye màrabólo' ya fànga' jù' ye ; jàma' be ò ɲ lánkenemaya kàlafíli' sèn' fɛ, ní' ò ye wóte' ye, námara te mín na. O kàlafíli' ká kán kà ke tuma ni tuma, bɛɛ ye wóte cógo kélen na, gundo la wálíma cógo la, bɛɛ be i yere le nàniya' yira.

Báabu 22 nan

Sigidénýa' húkumu' kɔɔɔ, bɛɛ ká kán ni i fàso' màrabólo' ni dúnya' tɔ demɛ' ye, i ya dúnyalatige' gbɛɛyaw la ; bɛɛ ká kán ni nàfasɔɔɔ hákeya' ye, àni mɔɔɔya' hákeya', àni lɔnko' ni séko' hákeya' mín be í lànbe' kɔɔɔta, kà í ya hádamadenýa' sàbati.

Báabu 23 nan

1. Bɛɛ ká kán ni báara' ye, báara' mín kà dí à ye, bèn te ke à kán báara' mín na ; bɛɛ ká kán kà látànga báarasɔɔɔbaliya' fána mà

2. Mɔɔɔ' ni mɔɔɔ' mín ya báara' ye kélen ye, òlugu ká kán ni sàra kélen ye, wólomali te mín na.

3. Báarakɛla' bɛɛ ká kán ni sàra ye, mín be ben à ya báara' kíima' mà, mín be à màko' nà, mín be à tó à ni à ya dénbaya' be bálo ù hákɛ' la, bònýa' kɔɔɔ ; kà sínipasigi' fána jàte' mìnà ò la n'à be ben.

4. A be ben bɛɛ ye sendika sìgi, wálíma kà dòn sendika' la, yálasa kà i yere látànga.

Báabu 24 nan

Bɛɛ ká kán ni làganfiya' ni dàamu' ye : ò be à yira ko dàn ká kán kà ye báara' kùntaga' la, báarakɛla ká kán kà baara' bíla tuma ni tuma.

Báabu 25 nan

1. Bɛɛ ká kán ni jánamaya' dàamu' ye, mín be à tó à ni à ya bálo', ù fɛɛɔɔɔ, ù sìyɔɔɔ', ù fúrakɛli', àni jánamaya' làganfiyálan' be mɔɔɔya cógo' mín ; báarakɛla' ká kán ni màrabólo' ya demɛ' ye ní ya báara' cenna, ní jànkáro' kà lásìgi, ní lùjura kà à sɔɔɔ, ní à ke firiyatɔ ye, ni kɔɔɔ' nàna kà à dɛɛɛ, wálíma gbɛɛya' fɛn ó fɛn kà à sɔɔɔ, mín be à ke dɛɛɛbatɔ ye kà à sɔɔɔ à yere nɔ tɛ.

2. Mùsow ya kɔɔɔmaya' ni dénw ya dénmisenýa' ká kán ní demɛ màgbɛn kɛɛnɛɛɛnnin ye. A kera fúrukɔɔɔɔɔɔɔn ye, wálíma à kera fúrukɔɔɔɔɔɔɔn ye, dén' bɛɛ ká kán ni tàngali' ye.

Báabu 26 nan

1. Bɛɛ ká kán ni kàlan' ye. Sàra mán kán kà bɔ ò kàlan' nà, i n'àfɔ kàlan' dùgumála' fó kà tága sé sépe' mà, wálà bèpes' la. Kà tága sé mà, ò ye wájibi ye. Tekinikikálan' ni báarakalan' ká kán kà ke fɛ lɔɔɔkɔɔɔn ye ; sánfekalan' ká kán kà mɔɔɔya bɛɛ mà, bɛɛ ká kán kà kánya à la.

2. Kàlan' lànjíni' ká kán kà ke kà mɔɔɔ' ya hádamadenýa' fá, àni mɔɔɔya' hákɛw ni à hɔɔɔnýa' lásàbati. A ká kán kà jɔɔɔɔnfaamuya jɔɔɔɔnbonya' sàbati mɔɔɔw ni jɔɔɔn cɛ, kà tériya' sàbati jàmanaw síyaw ni díinaw ni jɔɔɔn cɛ, àni kà dúnya' tɔnba' demɛ nàsuma' la dúnya' kɔɔɔ.

3. Dén' ladamu cógo ni à ya kàlan' sífaya' sùgandili' ye fàcɛ ni bámuso' tá lè ye fɔɔɔ.

Báabu 27 nan

1. A be ben bɛɛ ye i sèn' dòn, à ká dí i ye cógo' mín na, i ya jàmalájekow ni jánagbɛw la, kà dàamu' sɔɔɔ sékow la, àni kà i niyɔɔɔ' ke lɔnɔw yíriwali' la, kà ù nàfa' sɔɔɔ.

2. Fɛn ó fɛn bɔra lɔnkow ni sékow ni másalaw kɔɔ, ní à béna kɛ báasi mɔɔw mà, à kɛra ù bólofen cɛnni ye wálà kùnmasúuli, bɛɛ ká kán ni làtangali ye òlúgu mà.

Báabu 28 nan

Dàntigelikan' kɔɔ hákeyaw ni hɔɔɔnya' sàbatíli' sigida' la, jàmana' kɔɔ, àni dúnya' mùmɛ kɔɔ, bɛɛ ká kán ní ò ye.

Báabu 29 nan

1. Sìgida' ya hákɛ' ye mɔɔ kɛlen kɛlen bɛɛ kùnko ye, k'à lá à kán ní sigida' tɛ, i ya mɔɔɔya' te dáfa.

2. Dàn sí te mɔɔ' ya hákeyaw' ni à ya yɛɛmabíla' la, fó à dɔ bɛ kà i kɔɔsi à kana mɔɔ gɛɛɛ tɔɔ, à ye i jànto mɔɔ gɛɛɛ ya hákeyaw la, àni jógonumanya' ni nàli' ni jàma' làganfiya' kánma, bɛɛkanya' kɔɔ.

3. O hákeyaw ni n-tá-ye-n-yɛɛ-ye' te bɛn cógo sí la, ní ù be Dúnya' tɔnba' ya sàriyaw sɔɔ.

Báabu 30 nan

Yɔɔ sí te dàntigelikan' nìn kɔɔ, ní fànga, wálima jàmakúlu, wálima mɔ gbansan be sé kà míiriya gɛɛɛ bɔ ò kɔɔ kà nà ni ków ye wálima wáleyaw ye, minw bɛna ni dàntigelikan' nìn hákɛw ni à hɔɔɔnya' bɛnni' ye.
